

УДК 636.2:636.082.454

О. О. Кашуба, здобувач вищої освіти СВО «Магістр»

А. С. Ревунець, кандидат ветеринарних наук, доцент

Житомирський національний агроекологічний університет, м. Житомир

e-mail: revunets@ukr.net

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ НЕПЛІДНОСТІ КОРІВ І ЗАХОДИ ПРОФІЛАКТИКИ

Актуальність. На сьогодні успішне ведення молочного скотарства потребує добре продуманої організації ветеринарного обслуговування, забезпечення ритмічного процесу відтворення та вирішення надзвичайно складної проблеми: одночасно з підвищенням молочної продуктивності, забезпечити високу здатність до відтворення, продовжити термін інтенсивного використання корів [4]. Проте головною проблемою розвитку цієї галузі

тваринництва, що завдає значних економічних збитків, є неплідність корів, вивчення якої залишається актуальним, незважаючи на динамічний розвиток науки та впровадження сучасних технологій ведення сільського господарства [2, 4, 5].

Постановка проблеми. На вирішення проблеми профілактики, ранньої діагностики та лікування неплідних корів спрямовані зусилля багатьох вчених, які у своїх працях пропонують різні методи корекції репродуктивних циклів [1, 4–6]. Проте успішно боротися з неплідністю та забезпечувати її профілактику можна лише знаючи сутність, причини та форми порушень відтворювальної функції корів і телиць.

Аналіз літературних джерел показав, що найбільш точно питання неплідності сільськогосподарських тварин відображає вчення, розроблене А.П. Студенцовим, згідно з яким неплідність – це складне біологічне явище, нездатність статевозрілих тварин до відтворення потомства внаслідок природних або набутих у процесі використання причин: неправильної годівлі, утримання, догляду, осіменіння, експлуатації або захворювань статевих та інших органів [9]. Причинами неплідності можуть стати різноманітні фактори, однак дуже часто це чинник, який залишив в організмі морфологічні і фізіологічні зміни, в тому числі і в статевому апараті [9, 10].

А. Ю. Тарасевич розрізняв три основні причини неплідності – екстрагенітальні, інтрагенітальні та екзогенні [10], а ветеринарний лікар Центру ветеринарного обслуговування Антоніна Караван виділяє шість: незбалансована годівля корів; занадто раннє запліднення телиць; запліднення неякісною спермою; розлади статевих органів; некваліфіковані та невмотивовані спеціалісти; грубе поводження з тваринами перед осіменінням, яке викликає стресовий стан [3].

Професор А. П. Студенцов, в залежності від характеру причин, визначає сім форм неплідності: природжену, старечу, штучну, аліментарну, експлуатаційну, кліматичну і симптоматичну неплідність [9]. Слід зазначити, що гінекологічні захворювання незаразного, інфекційного та інвазійного походження, які зумовлюють симптоматичну неплідність, реєструється найчастіше серед інших причин та спостерігаються у 35–40 % від усіх неплідних тварин [1, 2, 5].

За даними дослідників, основними формами неплідності корів-первісток є симптоматична та аліментарна [2, 4, 6], головними причинами яких є відсутність належних методик відбору теличок, технології вирощування телиць, годівлі і утримання нетелей та підготовки їх до отелення. Між тим, на корів-первісток після отелення окрім зазначеного, негативно впливає процес лактогенезу і складна перебудова ендокринної регуляції функції матки, яєчників і молочної залози [6].

Проведення акушерської та гінекологічної диспансеризації корів є найважливішим заходом своєчасного виявлення, усунення причин та профілактики неплідності і забезпечення інтенсивного процесу відтворення стада [2, 6]. Розробка, обґрунтування, періодичність та строки проведення диспансеризації диктуються фізіологічним станом тварин: тільність, роди, післяродовий період, статевий цикл або неплідність.

Крім того, для ефективної профілактики неплідності корів в господарстві потрібно: забезпечити повноцінну годівлю корів протягом всього року; дотримуватись інструкцій і ветеринарно-санітарних правил при проведенні штучного осіменіння корів і телиць; вводити активний моціон коровам; проводити своєчасне і раціональне лікування корів при захворюваннях статевих органів з використанням найновіших методів терапії; чітко визначити обов'язки всіх учасників виробничих процесів (ветеринарних спеціалістів, агрономів, керівників господарств, обслуговуючого персоналу) [2, 10].

На кафедрі акушерства і хірургії ЖНАЕУ, починаючи з 1995 року, для корекції перебігу тільності, профілактики неплідності та лікування гінекологічних хвороб виготовляються тканинні препарати (за методикою В. П. Філатова та модифіковані професором Г. М. Калиновським) з матки, ембріонів, плодів, навколоплідних рідин та плодкових оболонок [7, 8]. Запропоновані та апробовані схеми їх застосування для стимуляції і синхронізації статевих циклів у корів-первісток і корів, а також для лікування акушерсько-

гінекологічних захворювань, покращують показники відтворювальної здатності і зменшують кількість неплідних тварин [1, 2, 5, 6].

Висновки і пропозиції. Вивчення причин неплідності корів необхідно здійснювати в умовах конкретного господарства. При цьому основні заходи її профілактики полягають у збалансуванні раціонів усіх вікових груп тварин, врахуванні віку запліднення та своєчасному лікуванні хвороб статевих та інших органів. Тому з метою профілактики неплідності рекомендуємо обов'язково проводити акушерську та гінекологічну диспансеризації телиць, нетелів та корів і дотримуватись комплексу профілактичних заходів – організаційних, зоотехнічних, ветеринарних і агротехнічних.

Література

1. Застосування тканинних препаратів при симптоматичній формі неплідності корів Грищук Г. П., Ревунець А. С., Карпюк В. В., Ковальчук Ю. В. Наук.-техн. бюл. ДНДКІ вет. препаратів та кормових добавок і Ін-ту біології тварин. 2015. Вип. 16, № 2. С. 361–366.
2. Клініко-симптоматичне і патогенетичне обґрунтування профілактики неплідності корів-первісток : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. вет. наук : 16.00.07. Суми, 2011. 20 с.
3. Незбалансована годівля спричиняє неплідність корів. Веб-сайт. URL: <http://milkua.info> (дата звернення: 22.01.2019)
4. Проблеми ритмічного відтворення корів та шляхи їх вирішення / Хомин С. П. та ін. *Науковий вісник Львів. нац. акад. вет. медицини ім. С. З. Гжицького*. 2006. Т. 8, № 3, ч. 1. С. 180-183.
5. Прус В. М. Симптоматична неплідність у високопродуктивних корів у деяких господарствах Житомирщини. *Аграрна наука, освіта, виробництво: європейський досвід для України* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 17–18 листоп. 2015 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2015. С. 400–403.
6. Ревунець А. С. Гінекологічна диспансеризація корів-первісток різних порід. *Біологія тварин*. 2016. Т. 18, № 3. С. 78–83.
7. Спосіб отримання ветеринарного препарату «Фетоплацентат» для профілактики і лікування акушерських та гінекологічних патологій у корів : пат. 89579 Україна : МПК А61К 35/48, А61Р 15/00. № а200808001 ; заявл. 12.06.2008 ; опубл. 10.02.2010, Бюл. № 3.
8. Спосіб отримання препарату «Метрофет» для корекції статевого циклу ссавців : пат. 93839 Україна : МПК А61К 35/48, А61Р 15/00. № а201006615 ; заявл. 31.05.2010 ; опубл. 10.03.2011, Бюл. № 5.
9. Студенцов А. П. Ветеринарное акушерство и гинекология. Москва : Колос, 1970. 537 с.
10. Тарасевич А. Ю. Бесплодие сельскохозяйственных животных. Москва : Колос, 1936. 73 с.